

Sikh Society of Michigan

Gurbani Grammar

Part- 3 of 3

Lesson #13

Grade 5

ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰਸਿਖ ਮੁਖਿ ਪਾਇ ॥੧॥

ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁਸਿਖ ॥ ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ॥

ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥

ਟੂਟੀ ਗਾਵਨਹਾਰ ਗੋਪਾਲ ॥ ਸਰਬ ਜੀਆ ਆਪੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ਨਾਨਕ ਦਰ ਸਰੀਤਾ ॥੪॥੧॥੩੧॥

ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥

ਮੰਨੈ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨਾ ਖਾਇ ॥

Rule #11a (Verbs):

Many **verbs** have a **sihari** with the last letter. Some **verbs** also have an **implied preposition**.

Example:

ਦੇਦਾ ਦੇ ਲੈਦੇ **ਥਕਿ** ਪਾਹਿ ॥

The Great Giver keeps on giving, while those who receive grow weary of receiving.

ਜੁਗਾ ਜੁਗੰਤਰਿ ਖਾਹੀ **ਖਾਹਿ** ॥

Throughout the ages, consumers consume.

Here, **ਥਕ** (tired) and **ਖਾਹ** (eat) are **verbs** and have a **sihari** with the last letter. **ਥਕਿ** ਪਾਹਿ is interpreted as **ਥਕ ਪੈਂਦੇ ਹਨ** . **ਖਾਈ ਖਾਹਿ** is interpreted as **ਖਾਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ** .

ਬੰਦਿ ਖਲਾਸੀ ਭਾਣੈ ਹੋਇ ॥ ਹੋਰੁ **ਆਖਿ** ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ ॥

Liberation from bondage comes only by Your Will. No one else has any say in this.

Here, **ਆਖ** (say) is **verb**. It has a **sihari** with the last letter.

ਗਾਵੈ ਕੋ **ਸਾਜਿ** ਕਰੇ ਤਨੁ ਖੋਹ ॥

Some sing that He fashions the body, and then again reduces it to dust.

Here, **ਸਾਜ** (create) is **verb**. It has a **sihari** with the last letter which is for an **implied preposition ਕੇ**. It is interpreted as **ਸਾਜ ਕੇ (ਬਣਾ ਕੇ)**.

Rule #11a examples (Verbs):

ਬਿਨਵੰਤਿ ਨਾਨਕੁ ਗੁਰ ਚਰਣ ਲਾਗੇ ਵਾਜੇ ਅਨਹਦ ਤੁਰੇ ॥੪੦॥੧॥

Prays Nanak, touching the Guru's Feet, the unstruck sound current of the celestial bugles vibrates and resounds. ||40||1||

Here, ਬਿਨਵੰਤਿ (pray) is **verb** and has a **sihari** with the last letter.

ਏਕੋ ਚੇਤਿ ਗਵਾਰ ਕਾਜਿ ਤੇਰੈ ਆਵਈ ॥

You fool, remember the One Lord; only He shall be of use to you in the end.

Here, ਚੇਤਿ (remember) is **verb**. It has a **sihari** with the last letter.

ਏਕੋ ਸਿਮਰਿ ਨ ਦੁਜਾ ਭਾਉ ॥

Meditate in remembrance on the One Lord; do not be in love with duality.

Here, ਸਿਮਰਿ (meditate) is **verb** and has a **sihari** with the last letter.

ਜਪਿ ਜਨ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਿਨੁ ਰੈਣੀ ॥

Meditate on Him forever and ever, day and night.

Here, ਜਪਿ (chant) is **verb** and has a **sihari** with the last letter.

ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੁ ਇਕੁ ਧਾਤੁ ॥

The scriptures say that there are 18,000 worlds, but in reality, there is only One Universe.

Here, ਕਹਨਿ (say) is **verb** and has a **sihari** with the last letter.

Rule #11a examples (Verbs):

ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

can record the state of the faithful.

Here, **ਬਹਿ** (sit) is **verb**. It has a **sihari** with the last letter which is for an **implied preposition ਕੇ**. It is interpreted as **ਬੈਠ ਕੇ** .

ਅਸੰਖ ਅਮਰ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰ ॥

Countless impose their will by force.

Here, **ਕਰ** (impose) is **verb**. It has a **sihari** with the last letter which is for an **implied preposition ਕੇ**. It is interpreted as **ਕਰ ਕੇ** .

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮਿ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ ॥

By His Command, some are high and some are low; by His Written Command, pain and pleasure are obtained.

Here, **ਲਿਖ** (write) is **verb**. It has a **sihari** with the last letter which is for an **implied preposition ਕੇ**. It is interpreted as **ਲਿਖ ਕੇ** .

Rule #11b (Verbs ending in ਹਿ):

Many **verbs** that are for **third person, plural** with ਹ as the last letter have a **sihari** with it.

Example:

ਹਰਿ ਧਿਆਵਹਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵਹਿ ਤੁਧੁ ਜੀ ਸੇ ਜਨ ਜੁਗ ਮਹਿ ਸੁਖਵਾਸੀ ॥

Those who meditate on You, Lord, those who meditate on You-those humble beings dwell in peace in this world.

Here ਧਿਆਵਹਿ is a **verb** and is referring to **a third person, plural** and is in **present tense**. It is interpreted as ' ਧਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ' . (ਸੇ is the hint it is plural.) It should be pronounced as ਧਿਆਵੈਂ .

ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ ॥

Countless slanderers, carrying the weight of their stupid mistakes on their heads.

Here ਕਰਹਿ is a **verb** and is referring to **a third person, plural** and is in **present tense**. It is interpreted as ' (ਭਾਰ) ਚੁਕਦੇ ਹਨ ' . It should be pronounced as ਕਰਹੈਂ .

Rule #11b examples (Verbs ending in ਹਿ):

ਗਾਵਹਿ ਤੁਹਨੋ ਪਉਣੁ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰੁ ਗਾਵੈ ਰਾਜਾ ਧਰਮੁ ਦੁਆਰੇ ॥

The pranik wind, water and fire sing; the Righteous Judge of Dharma sings at Your Door.

Here ਗਾਵਹਿ is **verb** and is referring to a **third person, plural** and is in **present tense**. It is interpreted as ' ਕਈ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ '. It should be pronounced as ਗਾਵੈਂ . The word ਗਾਵੈ here is **singular** as in the above example. It should be pronounced as ਗਾਵੈ .

ਗਾਵਹਿ ਸਿਧ ਸਮਾਧੀ ਅੰਦਰਿ ਗਾਵਨਿ ਸਾਧ ਵਿਚਾਰੇ ॥

The Siddhas in Samaadhi sing; the Saadhus sing in contemplation.

ਗਾਵਨਿ ਜਤੀ ਸਤੀ ਸੰਤੋਖੀ ਗਾਵਹਿ ਵੀਰ ਕਰਾਰੇ ॥

The celibates, the fanatics, the peacefully accepting and the fearless warriors sing.

Just as ਗਾਵਹਿ, ਗਾਵਨਿ is a **verb** and is for **third person, plural** and is in **present tense**. It is also interpreted as ' ਕਈ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ' .

Rule #11c (Verbs ending in ਹੁ):

Many **verbs** that are for **second person** with ਹੁ as the last letter have a **aunkar** with it.

Example:

ਹਰਿ ਧਿਆਵਹੁ ਸੰਤਹੁ ਜੀ ਸਭਿ ਦੁਖ ਵਿਸਾਰਣਹਾਰਾ ॥

Meditate on the Lord, O Saints; He is the Dispeller of all sorrow.

Here ਧਿਆਵਹੁ is a **verb** and is referring to **a second person, plural** and is in **present tense**. It is interpreted as ' ਧਿਆਇਆ ਕਰੋ ' . It should be pronounced as ਧਿਆਵੋ .

ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥੧॥

Each and every moment, You cherish and nurture me; I am Your child, and I rely upon You alone. ||1||

Here ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ is a **verb** and is referring to **a second person, plural** and is in **present tense**. It is interpreted as ' ਤੂੰ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ' . It should be pronounced as ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੋ .

Rule #11c examples (Verbs ending in ਹੁ):

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

You shall harvest what you plant.

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ ॥੨੦॥

O Nanak, by the Hukam of God's Command, we come and go in reincarnation. ||20||

Here, ਖਾਹੁ, ਆਵਹੁ and ਜਾਹੁ are **verbs** referring to a second person (you) and are in **present tense**. They are pronounced as ਖਾਹਉ, ਆਵਹਉ and ਜਾਹਉ.

ਤੁਮ ਸੁਖਦਾਈ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਤੁਮ ਰਾਖਹੁ ਅਪੁਨੇ ਬਾਲਾ ॥੩॥

You are the Giver of peace, the Primal Lord, the Architect of Destiny; please, save us, Your children!

||3||

Here, ਰਾਖਹੁ is a **verb** and is referring to a **second person** (Vaheguru) and is in **present tense**. It is pronounced as ਰਾਖਹਉ.

Rule #11d (Miscellaneous verbs):

	Masculine	Feminine
Singular	ੳ and f next to letter	ਅ and ੀ next to letter
Plural	ਅ and f next to letter	ੳ and ੀ next to letter

Note the differences between the verbs ਰਖਿਓਨੁ, ਰਖਿਅਨੁ, ਸਾਜੀਅਨੁ and ਬਹਾਲੀਓਨੁ .

ਰਖਿਓਨੁ (ਉਸ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ);

ਰਖਿਅਨੁ (ਉਸ ਨੇ ਰਖੇ ਹਨ);

ਸਾਜੀਅਨੁ (ਉਸ ਨੇ ਸਾਜੀ);

ਬਹਾਲੀਓਨੁ (ਉਸ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ)

Example:

ਆਪੇ ਤਖਤੁ ਰਚਾਇਓਨੁ ਆਕਾਸ ਪਤਾਲਾ ॥

He Himself established His throne, in the Akaashic ethers and the nether worlds.

ਹੁਕਮੇ ਧਰਤੀ ਸਾਜੀਅਨੁ ਸਚੀ ਧਰਮ ਸਾਲਾ ॥

By the Hukam of His Command, He created the earth, the true home of Dharma.

Here, ਰਚਾਇਓਨੁ is a **verb, third person, singular** (referring to ਤਖਤ) and is in **past tense**. Since ਤਖਤ is **masculine**, ਓ is used here. ਸਾਜੀਅਨੁ is a **verb, third person, singular** (referring to ਧਰਤੀ) and is in **past tense**. However, since ਧਰਤੀ is **feminine**, ਅ is use here.

Rule #11d examples (Miscellaneous verbs) :

ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਖਿਓਨੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਿਸੈ ਪਿਆਈ ॥੯॥

You have placed the Ambrosial Nectar deep within the heart; the Gurmukh drinks it in. ||9||

Here, ਰਖਿਓਨੁ is a **verb** and refers to **singular** and **masculine**. There is only one amrit.

ਹਲਤੁ ਪਲਤੁ ਸਵਾਰਿਓਨੁ ਨਿਹਚਲ ਦਿਤੀਅਨੁ ਜਾਇ ॥

He embellishes this world and the world hereafter, and He gives us our permanent home there.

ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੇ ਰਖਿਅਨੁ ਬਹੁੜਿ ਨ ਜਨਮੈ ਧਾਇ ॥

He rescues us from the world-ocean; never again do we have to run the cycle of reincarnation.

Here, ਸਵਾਰਿਓਨੁ is a **verb** and refers to **singular** and **masculine**. There is this world (ਹਲਤ) and the next world (ਪਲਤ). ਦਿਤੀਅਨੁ is a **verb** but refers to ਜਾਇ (place) which is **singular** and **feminine**. ਰਖਿਅਨੁ is a **verb** and refers to **masculine** and **plural** person (people). He has saved us from the dreadful world-ocean.

	Masculine	Feminine
Singular	ਓ and f next to letter	ਅ and ਿ next to letter
Plural	ਅ and f next to letter	ਓ and ਿ next to letter

Rule #12 (Two vowel words):

Wherever there are two vowels, pronounce the **opposite** of what you would normally pronounce. The second vowel is added to keep the beats of the line same as the other lines.

Example:

ਸਾਈ ਸੁਹਾਗਣਿ ਠਾਕੁਰਿ ਧਾਰੀ ॥੨੯॥

She is the happy soul bride, who takes the Support of her Lord and Master. ||29||

Here, ਸੁਹਾਗਣ has two vowels. Pronounce it as ਸੁਹਾਗਣ which is opposite of what we normally pronounce.

ਟੁਟੀ ਗਾਵਨਹਾਰ ਗੁਪਾਲ ॥ ਸਰਬ ਜੀਆ ਆਪੇ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

The Lord of the World is the Mender of the broken. He Himself cherishes all beings.

Here, ਗੁਪਾਲ has two vowels. Pronounce it as ਗੁਪਾਲ. We normally pronounce it as ਗੋਪਾਲ.

Rule #12 examples (Two vowel words):

Gurbani word	Normal pronunciation	Gurbani pronunciation
ਗੋਬਿੰਦ	ਗੋਬਿੰਦ	ਗੁਬਿੰਦ
ਸ਼ੋਹੰਦੀ	ਸੋਹੰਦੀ	ਸੁਹੰਦੀ
ਲੋਭਾਨ	ਲੋਭਾਨ	ਲੁਭਾਨ
ਤੋਲਾਇਸੀ	ਤੋਲਾਇਸੀ	ਤੁਲਾਇਸੀ
ਸ਼ੋਹਾਗਣਿ	ਸੋਹਾਗਣਿ	ਸੁਹਾਗਣਿ
ਤੋਹੀ	ਤੁਹੀ	ਤੋਹੀ
ਜ਼ੋਆਨੀ	ਜੁਆਨੀ	ਜੋਆਨੀ
ਸ਼ੋਹੇਲਾ	ਸੁਹੇਲਾ	ਸੋਹੇਲਾ
ਅਨਦਿਨੋ	ਅਨਦਿਨ	ਅਨਦਿਨੋ
ਜ਼ਹਾਨੋ	ਜਹਾਨ	ਜਹਾਨੋ

Pronunciation - 1:

ਨਾ ਓਹਿ ਮਰਹਿ ਨ ਠਾਗੇ ਜਾਹਿ ॥ ਜਿਨ ਕੈ ਰਾਮੁ ਵਸੈ ਮਨ ਮਾਹਿ ॥

Neither death nor deception comes to those, within whose minds the Lord abides.

Here, the word ਓਹਿ is pronounced as ਓਹ.

॥ ਮੰਨੈ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨਾ ਖਾਇ ॥ ਮੰਨੈ ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ ॥

The faithful shall never be struck across the face. The faithful do not have to go with the Messenger of Death.

Here, the word ਮੁਹਿ is pronounced as ਮੁਹ.

ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ॥ ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥

Listening-the oceans, the lands of the world and the nether regions of the underworld.
Listening-Death cannot even touch you.

Here, the word ਪੋਹਿ is pronounced as ਪੋਹ.

ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ ॥ ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ ॥

actions repeated, over and over again, are engraved on the soul. You shall harvest what you plant.

Here, the words ਜਾਹੁ and ਖਾਹੁ are pronounced as ਜਾਹੋ and ਖਾਹੋ.

Pronunciation - 2:

(replace � with ਇ and ਅ and know if **Adhik** is needed)

ਤੀਜੇ ਭਯਾ ਭਾਭੀ ਬੇਬ ॥

third, his brothers, sisters-in-law and sisters;

ੳ	ਅ	ੲ
—	ਾ	ਿ
=	ਾ	ੀ
ੜ	ਾ	ਾ

Here, ਭਯਾ should be pronounced as ਭਈਆ. Here there is a hidden **Adhik**. Replace ਯ with ਇ and ਅ. ਭਯਾ becomes ਭ + ਞ + ਇ + ਅ + ਾ which becomes ਭ + ਈ + ਆ which becomes ਭਈਆ.

ਨਿਤ ਨਿਤ ਦਯੁ ਸਮਾਲੀਐ ॥

Continually, continuously, remember the Merciful Lord.

Here, ਦਯੁ should be pronounced as ਦਈਓ . Here there is a hidden **Adhik**. ਦਯੁ becomes ਦ + ਞ + ਇ + ਅ + ੁ which becomes ਦ + ਈ + ਓ which becomes ਦਈਓ. If **aunkar** is only for identification, then ਦਯੁ should be pronounced as ਦਈਅ.

ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੁਣੀ ਭਾਹਿ ਭਰੇ ਮੁਰਦਾਰੁ ॥

Their subjects are blind, and without wisdom, they try to please the will of the dead.

Here, the word ਰਯਤਿ should be pronounced as ਰਈਅਤਿ . Here there is a hidden **Adhik**.

Pronunciation - 3:

ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਦਰਸਨੁ ਪਰਸਿ ਕਹਿ ਮਥੁਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਯਣ ॥

So speaks Mat'huraa: gazing upon the Blessed Vision, the Darshan of Guru Raam Daas, His speech became as sweet as nectar.

ਮੂਰਤਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣੁ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੁ ਅਰਜੁਨੁ ਪਿਖਹੁ ਨਯਣ ॥੧॥

With your eyes, see the certified Primal Person, Guru Arjun, the Fifth Manifestation of the Guru.

||1||

Here, the words ਬਯਣ and ਨਯਣ should be pronounced as ਬਇਅਣ and ਨਇਅਣ .

ਕਾਮਿ ਕ੍ਰੋਧਿ ਲੋਭਿ ਮੋਹਿ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ॥ ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਮੁਕਤਿ ਗੁਰਿ ਕੀਨਾ ॥੨॥

The mind is engrossed in sexual desire, anger, greed and emotional attachment. Breaking my bonds, the Guru has liberated me. ||2||

Here, the words ਮੋਹਿ is pronounced as ਮੋਹ. In the line below, it is pronounced as ਮੋਹੇ.

ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੋਹਿ ਨਾਮੁ ਦੇਹੁ ਨਾਨਕ ਦਰ ਸਰੀਤਾ ॥੪॥੭॥੩੭॥

Please bless me with Your Mercy, and grant me Your Name; O Nanak, I am lost without the Blessed Vision of Your Darshan. ||4||7||37||

ਸਹਿਲਾ is pronounced as ਸੈਹਲਾ

ਮਹਲਾ is pronounced as ਮੈਹਲਾ

ਗਹਿਲਾ is pronounced as ਗੈਹਲਾ

ਮਹਿਰ is pronounced as ਮੈਹਰ

'Gursikh' word in Gurbani:

Example:

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤਿ ਗੁਰਸਿਖ ਮੁਖਿ ਪਾਇ ॥੧॥

The True Guru loves to place food in the mouth of His GurSikh. ||1||

Here, ਗੁਰਸਿਖ is interpreted as ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ (one Guru's Sikh). There is a hidden preposition as in ਗੁਰਸਿਖ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ .

ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ॥

The faithful are saved, and carried across with the Sikhs of the Guru.

Here, ਗੁਰੂ ਸਿਖ is interpreted as ਗੁਰੂ ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਈ ਸਿਖ (Guru and his many Sikhs).

ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੂ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥

One who meditates on my Lord, Har, Har, with every breath and every morsel of food - that GurSikh becomes pleasing to the Guru's Mind.

Here, ਗੁਰਸਿਖੁ is interpreted as ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿਖ (Guru's one Sikh).

Summary:

Rule #11a (Verbs):

Many **verbs** have a **sihari** with the last letter.

Rule #11b (Verbs ending in ਹਿ):

Many **verbs** that are for **third person** and have ਹ as the last letter have a **sihari** with it.

Rule #11c (Verbs ending in ਹੁ):

Many **verbs** that are for **second person** and have ਹੁ as the last letter have a **aunkar** with it.

Rule #11d (Miscellaneous verbs):

Differences between verbs ਰਖਿਓਨੁ, ਰਖਿਅਨੁ, ਸਾਜੀਅਨੁ and ਬਹਾਲੀਓਨੁ .

Rule #12 (Two vowel words):

Wherever there are two vowels, pronounce the **opposite** of what you would normally pronounce. The second vowel is added to keep the beats of the line same as the other lines.

Guidelines:

- Identify nouns, adjectives, verbs and prepositions based on definition.
- Ask the question using the word ‘ਮੇਰਾ’ or ‘ਮੇਰੀ’ to identify if a noun is masculine or feminine.
- If still not clear, use the Punjabi dictionary to find if the noun is masculine or feminine.
- Check the meaning of the quote from Prof Sahib Singh’s ‘Darpan’ and confirm if the word is a noun, adjective, verb or preposition.

Exercise:

1. Choose the **verbs** from the words in **RED** and write the meaning of those words. Then identify which rule applies to the **sihari**.

ਪਉੜੀ ॥

ਤਿਥੈ ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਜਿਥੈ ਕੋਇ ਨਾਹਿ ॥

ਓਥੈ ਤੇਰੀ ਰਖ ਅਗਨੀ ਉਦਰ ਮਾਹਿ ॥

ਸੁਣਿ ਕੈ ਜਮ ਕੇ ਦੂਤ ਨਾਇ ਤੇਰੈ ਛਡਿ ਜਾਹਿ ॥

ਭਉਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਅਸਗਾਹੁ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਪਾਰਿ ਪਾਹਿ ॥

ਜਿਨ ਕਉ ਲਗੀ ਪਿਆਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਸੇਇ ਖਾਹਿ ॥

ਕਲਿ ਮਹਿ ਏਹੋ ਪੁੰਨੁ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਗਾਹਿ ॥

ਸਭਸੈ ਨੋ ਕਿਰਪਾਲੁ ਸਮਾਲੇ ਸਾਹਿ ਸਾਹਿ ॥

ਬਿਰਥਾ ਕੋਇ ਨ ਜਾਇ ਜਿ ਆਵੈ ਤੁਧੁ ਆਹਿ ॥੯॥

Exercise:

2. Identify the rules for the **verbs** in **RED** below and explain the meaning of those words.

ਮਃ ਪ ॥

ਰਖੇ ਰਖਣਹਾਰਿ ਆਪਿ **ਉਬਾਰਿਅਨੁ** ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਪੈਰੀ ਪਾਇ ਕਾਜ **ਸਵਾਰਿਅਨੁ** ॥

ਹੋਆ ਆਪਿ ਦਇਆਲੁ ਮਨਹੁ ਨ **ਵਿਸਾਰਿਅਨੁ** ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਭਵਜਲੁ **ਤਾਰਿਅਨੁ** ॥

ਸਾਕਤ ਨਿੰਦਕ ਦੁਸਟ ਖਿਨ ਮਾਹਿ **ਬਿਦਾਰਿਅਨੁ** ॥

ਤਿਸੁ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਟੇਕ ਨਾਨਕ ਮਨੈ ਮਾਹਿ ॥

ਜਿਸੁ ਸਿਮਰਤ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ਸਗਲੇ ਦੂਖ ਜਾਹਿ ॥੨॥

Exercise:

3. Identify the rules for the **verbs** in **RED** below and explain the meaning of those words.

ਸਭੇ ਗਲਾ ਆਪਿ ਥਾਟਿ **ਬਹਾਲੀਓਨੁ** ॥

ਆਪੇ ਰਚਨੁ ਰਚਾਇ ਆਪੇ ਹੀ **ਘਾਲੀਓਨੁ** ॥

ਆਪੇ ਜੰਤ ਉਪਾਇ ਆਪਿ **ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੀਓਨੁ** ॥

ਦਾਸ ਰਖੇ ਕੰਠਿ ਲਾਇ ਨਦਰਿ **ਨਿਹਾਲੀਓਨੁ** ॥

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਭਾਉ ਦੂਜਾ **ਜਾਲੀਓਨੁ** ॥੨੮॥

Exercise:

4. Explain the meaning of the words in **RED** and write the pronunciation that should be used while reading the shabad.

ਹਰਿ ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਕਰੰਦ ਲੋਭਿਤ ਮਨੋ **ਅਨਦਿਨੋ** ਮੋਹਿ ਆਹੀ ਪਿਆਸਾ ॥

ਸਰਣਿ ਪਇਆ ਨਾਨਕ **ਸੁਹੇਲਾ** ॥੪॥੯॥੪੮॥

ਰਾਜ ਮਿਲਕ ਜੋਬਨ ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਭਾ ਰੂਪਵੰਤੁ **ਜੁਆਨੀ** ॥

ਆਪੇ ਨੇੜੈ ਦੂਰਿ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪੇ ਮੰਝਿ **ਮਿਆਨੋ** ॥

ਆਪੇ ਵੇਖੈ ਸੁਣੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕੁਦਰਤਿ ਕਰੇ **ਜਹਾਨੋ** ॥

ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਹੁਕਮੁ ਸੋਈ **ਪਰਵਾਨੋ** ॥੪॥੩੧॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਤੋਲਿ **ਤੁਲਾਇਸੀ** ਸਚੁ ਤਰਾਜੀ ਤੋਲੁ ॥

ਸਾਈ **ਸੁਹਾਗਣਿ** ਠਾਕੁਰਿ ਧਾਰੀ ॥੨੯॥

Exercise:

5. Explain the meaning of the words in **RED** and write the pronunciation that should be used while reading the shabad.

ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਤੁਮ ਦਾਤੇ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ ਨਾਇਕ ਖਸਮ ਹਮਾਰੇ ॥

ਨਿਮਖ ਨਿਮਖ ਤੁਮ ਹੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਹੁ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੁਮਰੇ ਧਾਰੇ ॥੧॥

ਜਿਹਵਾ ਏਕ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ ॥

ਬੇਸੁਮਾਰ ਬੇਅੰਤ ਸੁਆਮੀ ਤੇਰੇ ਅੰਤੁ ਨ ਕਿਨ ਹੀ ਲਹੀਐ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ ਸਮਝਾਵਹੁ ॥

ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ ਰਖਾਵਹੁ ॥੨॥

ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥

ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥੩॥੧੨॥

Exercise:

6. Explain the meaning of the words in **RED** and write which rule applies to them.

ਕੋਟਿ ਪਰਾਧ ਹਮਾਰੇ ਖੰਡਹੁ ਅਨਿਕ ਬਿਧੀ **ਸਮਝਾਵਹੁ** ॥

ਹਮ ਅਗਿਆਨ ਅਲਪ ਮਤਿ ਥੋਰੀ ਤੁਮ ਆਪਨ ਬਿਰਦੁ **ਰਖਾਵਹੁ** ॥੨॥

ਤੁਮਰੀ ਸਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਤੁਮ ਹੀ ਸਜਨ ਸੁਹੇਲੇ ॥

ਰਾਖਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਦਇਆਲਾ ਨਾਨਕ ਘਰ ਕੇ ਗੋਲੇ ॥੩॥੧੨॥

ਅੰਤਰਿ ਮੈਲੁ ਲੋਭ ਬਹੁ ਝੂਠੇ ਬਾਹਰਿ **ਨਾਵਹੁ** ਕਾਹੀ ਜੀਉ ॥

ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ **ਜਪਹੁ** ਸਦ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਤਰ ਕੀ ਗਤਿ ਤਾਹੀ ਜੀਉ ॥੩॥

ਪਰਹਰਿ ਲੋਭੁ ਨਿੰਦਾ ਕੂੜੁ **ਤਿਆਗਹੁ** ਸਚੁ ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਫਲੁ ਪਾਹੀ ਜੀਉ ॥

ਜਿਉ ਭਾਵੈ ਤਿਉ **ਰਾਖਹੁ** ਹਰਿ ਜੀਉ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਬਦਿ ਸਲਾਹੀ ਜੀਉ ॥੪॥੯॥

7. Bonus Question: From Keertan Sohila bani, find the two lines that have double vowels in them.